

Πεζογραφία

Πάθος για τη ζωή και την Ελλάδα

Ο Αλμπέρ Καμί στα «Σημειωματάρια» του μιλάει εκ βαθέων για την αγάπη και για τη δημιουργία, ενώ υμνεί τις ομορφιές της χώρας μας

ΒΙΟΠΗΛΑΓΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ

Η αντίθεση με τον Θέροου
Ο Καμί γράφει για την Ελλάδα πως «η ομορφιά κοιμάται πάνω στα νερά». Ο γνωστός και υπερημιμένος ταξιδιογράφος Πολ Θέροου είπε πως το καλύτερο για έναν ταξιδιώτη που φτάνει στην Ελλάδα είναι να πάρει το πρώτο πλοίο για την Τουρκία. Μην απορείτε: ο Θέροου αντιπαθούσε τον Καζαντζάκη και τον Χέμινγκουэй και προτιμούσε τον Κίπλινγκ!

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΟΝΙΤΗ

Όταν στις 4 Ιανουαρίου του 1960 ο Αλμπέρ Καμί έχανε τη ζωή του σε ένα φοβερό αυτοκινητικό δυστύχημα, η Γαλλία και ο κόσμος στερούνταν έναν από τους σημαντικότερους συγγραφείς του 20ού αιώνα. Ήταν μόνο 47 ετών «κέφεται κανείς τι θα είχε ακόμη να καταθέσει. Από τον τρίτο τόμο των Σημειωματάρων του, που καλύπτουν την περίοδο από τον Μάρτιο του 1951 ως τον Δεκέμβριο του 1959, μπορούμε να υποθέσουμε. Ο Καμί δεν ήταν μόνο κορυφαίος συγγραφέας ήταν το πάθος και η συνείδηση της γενιάς του και της εποχής του. Το ότι εξήντα τρία χρόνια μετά τον θάνατό του διαβάζεται σαν να είναι σύγχρονός μας αποδεικνύει από μόνο του πόσο σπουδαίος υπήρξε. Το πάθος της γραφής, το πάθος της δημιουργίας είναι κυρίαρχο και στα Σημειωματάρια. Το τρίτο, που πρόσφατα κυκλοφόρησε στη χώρα μας, αποκτά μια επιπλέον σημασία: μας προσφέρει τις εσωτερικές πληροφορίες για το τελευταίο του μυθιστόρημα, τον *Τρίτο άνθρωπο* – εξάισο κι ας μην πρόλαβε να του δώσει οριστική μορφή – και τις εντυπώσεις του από τα δύο ταξίδια που πραγματοποίησε στην Ελλάδα. Αυτός ο μεσογειακός, ο ευρωπαϊκός και οικουμενικός δημιουργός, είδε στη χώρα μας πολύ περισσότερα από όσους την επισκέφθηκαν κατά καιρούς – με εξαίρεση τον Χένρι Μίλερ. Ενύωσε το ελληνικό φως ως τα κατάβαθα της ψυχής του, βρήκε στο ελληνικό τοπίο το νόημα του κόσμου και της ζωής, την αιωνιότητα αποτυπωμένη στις κορυφογραμμές, στη

θάλασσα, στα κτίσματα και στη λάμψη των αρχαίων ναών και ταυτίστηκε μαζί τους. Έχεις την εντύπωση πως οι σημειώσεις που κράτησε βιαστικά ήταν για να αποτυπώσει τα ίχνη από το πέρασμά του ώστε να τις συνθέσει αργότερα σε ένα συνεκτικό κείμενο.

Οι ελληνικές αναλογίες

Ο Καμί μένει σχεδόν άφωνος μπροστά στην Ακρόπολη – όχι μόνο της Αθήνας αλλά και της Λίνδου. Και συνθέτει υπέροχα το τοπίο με τα αρχαία κτίσματα. «*Αίσθηση αδυναμίας να προσεγγίσω, να εκφράσω τόσο ομορφιά. Συγχρόνως όμως ευγνωμοσύνη μπροστά στο τέλει δημιούργημα του κόσμου.*» γράφει. Αυτός ο κορυφαίος συγγραφέας βρήκε στην Ελλάδα το πάθος και την επείκεια, έναν τόπο πρωταρχικό σε μιαν Ευρώπη που κάποτε δεν δίστασε να τη χαρακτηρίσει «*γνήσιο τέκνο της αμετροπέιας.*» Αντίθετα, όπως σημειώνει στις 10 Ιουνίου 1958, «*η Ακρόπολη δεν είναι ένας χώρος όπου μπορούμε να λέμε ψέματα.*» Σκέφτεται κανείς τις ομοιότητες: λχ. τη θεωρία των αναλογιών, όπως τη διατύπωσε ο Ελύτης (ότι οι γραμμές του Παρθενώνα είναι το αντίστοιχο των ελληνικών κορυφογραμμών), τη βρήκαμε στις ελληνικές σελίδες των σημειώσεων του Καμί. Ας θυμίσω επιπλέον την άποψή του, όπως τη διατύπωσε αλλού, πως το ελληνικό φως συνοψίζει τη φιλοσοφία του Εμπεδοκλή.

Ο Καμί πιστεύει απόλυτα στη δύναμη της αγάπης και την αντιλαμβάνεται σαν άδολη προσφορά χωρίς ανταλλάγματα. Στον παράλογο κόσμο είναι αυτή που δίνει στη ζωή το νόημά της. Και μαζί της, φυσικά, το πάθος της δημιουργίας, που λειτουργώντας απελευθερωτικά διαμορφώνει τη μνήμη της ανθρωπότητας. «*Υπάρχει στον κόσμο, και πορεύεται παράλληλα με τη δύναμη του θανάτου και της καταπίεσης, μια τεράστια δύναμη πειθούς που ονομάζεται «κουλτούρα»*» σημειώνει. Η πειθώ είναι το αντίθετο του θανάτου και της καταπίεσης, με άλλα λόγια: ομολογία της ελευθερίας. Γι' αυτό και δεν διστάζει κάποτε να σχολιάσει σαρκαστικά τους διανοούμενους της εποχής, όπως εδώ: «*Αφέλεια του διανοούμενου του 1950, που νομίζει πως πρέπει να τεντωθεί για να μεγαλώσει.*»

τερο η φράση του Εξιεπρί: «*Κατάγομαι από τα παιδικά μου χρόνια, όπως από μια χώρα.*»

Αυτός ο μεγάλος συγγραφέας, που στη σύντομη ζωή του γνώρισε τη δόξα στο βροχερό Παρίσι, έφερε ως το τέλος μέσα του τη Μεσόγειο και την Ελλάδα που την εξέφραζε. Αγαπούσε την Ιταλία αλλά γράφοντας για την Τοσκάνη θυμάται την Ελλάδα. Κι όταν βρίσκεται εκστασιασμένος στη Δίλο γράφει πως «*ο ηθιστικός κόσμος*» (οι Κυκλάδες), «*τόσο στενός*

και τόσο απέραντος», του «*φράνεται σαν να είναι η καρδιά του κόσμου.*» Αναρωτιέται κανείς: πόσο Έλληνες σήμερα θα μπορούσαν να νιώσουν ή να πουν το ίδιο; Στη Σύμη αποφανίζεται: «*Απίστευτο κι εξωφρενικό που οι Τούρκοι εξουσίασαν τόσο πολλά χρόνια αντών τον λαό.*» Τα Σημειωματάρια του Καμί θα τ' αγαπήσουν οι αναγνώστες του. Και δεν είναι διόλου λίγοι. Η έκδοση συνοδεύεται από εξαιρετικά χρήσιμες σημειώσεις και γενικό ευρετήριο.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ
Σημειωματάρια. Βιβλίο τρίτο.
Μάρτιος 1951
- Δεκέμβριος 1959

Μετάφραση Νίκη Καρακίτσου-Douge και Μαρία Κασαμπλόλου-Roblin.
Εκδόσεις Πατάκη, 2022,
σελ. 416, τιμή 18,80 ευρώ

Καρδιά του κόσμου οι Κυκλάδες

Ξέρουμε πόσο ο Καμί αγαπούσε τη μητέρα του. Ξέρουμε ακόμη την αγάπη και το τραύμα που μετέφερε από τον τόπο των παιδικών του χρόνων στο Αλγέρι. Θα τα βρούμε κι εδώ. Πρόκειται για ουσία ζωής. Και ίσως σε κανέναν άλλον συγγραφέα όσο στον Καμί δεν θα ταίριαζε περισσό-